

Adeu a les faltes. Benvingut retrocés

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC DE DRET PROCESSAL (UVEG)

ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

Les novetats legislatives no són precisament un fenomen estrany. Al contrari, el ciutadans solem contemplar impertèrrits i atònics com una busnada de normes, noves o reformades, nos inunden cada dia. Açò dificulta conèixer tota la immensitat legislativa i, al mateix temps, justifica l'existència del vell brocat jurídic per el que «ignorantia iuris non excusatur», o, segons l'article 6.1 del Codi Civil, «la ignorància de les lleis no excusa del seu compliment».

Una d'estes novetats legislatives es publica en el BOE el passat 31 de març, per a entrar en vigor l'1 de juliol de 2015. Em referixc a la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, per la que es modifica el Codi Penal. El seu Preàmbul reconeix que es tracta d'una completa revisió i actualització, que, entre moltes altres coses importants, introdueix la presó permanent revisable; o també suprimeix d'un colp les faltes, remetent algunes d'elles a la responsabilitat civil, atres a la sanció administrativa i, les restants passen a ser considerades com 'delictes lleus'. En la seua conseqüència, suprimeix el vell jui de faltes, i el substitueix pel nou jui per delictes lleus.

La supressió de les faltes pretén justificar-se en el denominat 'principi d'intervenció mínima'; de pas, en la reducció de la càrrega de treball en els jutjats; i, també, segons el preàmbul de la dita Llei per «coherència en el sistema sancionador en su conjunto pues una buena parte de ellas describen conductas sancionadas de forma más grave en el ámbito administrativo». Per això reconeix que l'objectiu de l'eliminació de les faltes s'orienta en realitat a «facilitar una disminució relevant del número de asuntos menores», puix, seguix dient el preàmbul, «en gran parte, pueden encontrar respuesta a través del sistema de sanciones administrativas y civiles». Però al marge de les faltes que es remetent a la corresponent responsabilitat civil (imprudència, injúries o vexacions lleus, desluciment d'immobles o danys en bens de valor cultural d'escassa entitat), el trànsit de falta a delictes lleus implica un considerable augment de la pena, aproximadament

al triple; i quan es sanciona per responsabilitat administrativa, el castic ja és prou més greu, com reconeix el propi legislador.

Este denominat 'principi d'intervenció mínima', d'aspecte aparentment progressista, es tradueix en la major part de les ocasions en un considerable retrocés sobre els drets i les garanties de les persones. Pense's solament en que la 'presunció d'innocència' es convertix en l'àmbit administratiu en 'presunció de veracitat de l'agent denunciador', o, com deya gràficament un company de Micalet Garcia en la policia municipal: «cada botón de mi uniforme es una prueba». I el 'in dubio pro reo', es transforma en eixe mateix àmbit en el 'solve et repete'. D'eixe modo, si tens ànim i diners, ya t'enfrontaràs a l'Advocacia de l'Estat en un procés anomenat 'contencios-administratiu', lent, car i de dubtosa viabilitat, llevat que la barrabassada de l'administració, com no és rar que ocorregua, aplegue a l'extrem.

I per a culminar tota esta involució en els drets i les garanties, la supressió de les faltes implica una conseqüència no expressada pero crec que pot considerar-se crucial: la supressió de les competències dels Juges de Pau en l'àmbit penal. El seu règim jurídic pot ser substancialment millorable, pero resulta clar que, encara que siga 'praeter legem', els hòmens i dónes que tan dignament integren eixe tradicional cos realisen un paper de pacificació social altament rellevant per a la convivència veïnal. Paper que el Juge d'Instrucció no té temps, probablement ganes, ni competències per a complir. La reforma, aixina, no solament desapropia l'experiència i l'autoritat del Juge de Pau, sino que nos aboca a que l'administració irremediadament puga sancionar en patent merma de garanties processals, obrint-nos un calvari processal plagat d'incertesa i costes. I en el millor dels casos, el Juge d'Instrucció del cap de partit, com és el seu deure, aplicarà un Codi Penal tres vegades més sever, llevat quan considere convenient sobreseir el procés en considerar que el delictes resulte de molt escassa gravetat i no existixca interès públic rellevant en la seua persecució. Una volta més, cap a arriere com els carrancs.